

Moedig leiderschap

DE RELATIE TUSSEN SPIRITUALITEIT, MORALITEIT EN POLITIEK VAN DAG HAMMARSKJÖLD

Met lezingen van KG Hammar, voormalig aartsbisschop van Upsala, en gesprekskringen met Herman Kaiser, Carola Schouten, Karin van den Broeke, Jan Gruiters en Joris Vercammen.

“Om voor mensen een wereld te bouwen zonder angst, moeten we zelf zonder angst zijn. Om een rechtvaardige wereld te bouwen, moeten we zelf rechtvaardig zijn. En hoe kunnen we aan bevrijding werken als we zelf geen vrije geest hebben? En hoe kunnen we anderen vragen om offers te brengen, als we zelf daartoe niet bereid zijn?”

Dag Hammarskjöld

Dag Hammarskjöld (1905-1961) was (de tweede) algemeen secretaris van de Verenigde Naties van 1953 tot 1961. In die hoedanigheid stond hij middenin de wereldpolitiek en had hij te maken met verschillende crises. In 1961 werd zijn vliegtuig op weg naar Ndola in Rhodesië, het latere Zimbabwe, neergeschoten en kwam hij om het leven. Na zijn dood werd er een dagboek gevonden met de titel ‘Merkstenen’. Het boek getuigt van een universele mystiek en is in meer dan 60 talen vertaald. Voor zijn werk is hem postuum de Nobelprijs voor de Vrede toegekend.

Tijdens dit meditatieve seminar willen we onderzoeken hoe het innerlijk leven van Hammarskjöld zijn visie op vragen en uitdagingen van de internationale rechtsorde beïnvloedde. Tegelijkertijd kijken we naar hoe dit, vandaag de dag, nieuwe inzichten kan bieden in actuele politieke kwesties. We dagen de deelnemers uit om, net zoals Hammarskjöld, de verbinding te maken tussen het eigen individuele innerlijk en hun werk. De bijeenkomst wil dus nadrukkelijk hoofd én hart aanspreken in een sfeer van rust en meditatie.

1

Hoofdspreker

Karl Gustav Hilding Hammar (1943) was aartsbisschop van Upsala en hoofd van de Kerk van Zweden van 1997 tot 2006. Hij was dikwijls uitgesproken en dit resulteerde in zowel hartstochtelijke medestanders als tegenstanders. Hij staat bekend als een groot kenner van Dag Hammarskjöld.

Doel

Vrede en gerechtigheid komen er niet met louter goede bedoelingen. Het vraagt een uiterste inzet van mensen, om zowel strategische als morele beslissingen te durven nemen. Voorwaarde daarvoor is een innerlijke rust en stilte, een vrije geest en vrijheid van angst. Om daartoe te komen, stelt Hammarskjöld, is overgave nodig.

Het seminar wil, aan de hand van Hammarskjölds bespiegelingen over mystiek en politiek, de deelnemer stimuleren om te reflecteren op wat deze tijd vraagt aan moedig leiderschap en hoe deze zelf moedig leiderschap kan ontwikkelen.

Voor wie?

Een brede groep mensen die geïnteresseerd is in leiderschap naar voorbeeld van een groot diplomaat en mysticus. Maximaal 80 deelnemers.

De gespreksgroepen worden geleid door leiding gevende mensen. Mensen die hierin interesse hebben zijn mensen die zelf leiding geven of willen geven, en die uit de verschillende sectoren komen. We kunnen denken aan:

de landelijke politiek	Mensen uit de landelijke en lokale politiek; politieke partijen
lokaal bestuur	Mensen uit lokaal bestuur, VNG
vredesbeweging	Werknemers PAX, Kerk en Vrede, Vredesplatform, ambassades
Kerk	Predikanten en pastores; via RvK, CSC, landelijke kerken

Wanneer?

Op vrijdag 1 en zaterdag 2 april 2016.

Programma

Vrijdagmiddag vanaf 13.30 uur tot en met zaterdagmiddag 14.00 uur. Een overnachting met diner, ontbijt en lunch is inbegrepen. De lezingen van KG Hammar zijn in het Engels; de kringgesprekken zijn in het Nederlands.

We beginnen met een lezing, daarna gaan we uiteen in werkgroepen en tenslotte is er een meditatie.

Zaterdagochtend beginnen we met een meditatie, waarna het ontbijt volgt en een tweede lezing.

Hierna gaan we uiteen in gesprekskringen (max. 12 deelnemers). Tenslotte komen we bijeen voor een plenaire afronding, waarna we eindigen met een lunch.

Vrijdag 1 april

Tijd	Wat	Opmerkingen
13.00	Aankomst gasten	Zie plattegrond voor indeling.
	<ul style="list-style-type: none"> - Registratie kamers bij receptie - Inschrijven gesprekskringen voor hen die nog niet zijn ingeschreven - Er is koffie en thee 	2
14.15	Opening	
14.30	Eerste lezing Mgr Hammar in de Luwte	Appel en de zorg voor het innerlijk
15.30	stilte	
15.35	Vrije ruimte (bv wandeling, koffie en thee, gesprek, etc)	
16.00	gesprekskring	
18.00	Vrije ruimte	
18.30	Diner	
20.30	Beeldmeditatie (en Chi Qong) door Dries van den Akker	
20.45	Vrije ruimte	
22.00	Stilte	

Zaterdag 2 april

Tijd	Wat	Opmerkingen
07.00	Beeldmeditatie (en Chi Qong) door Dries van den Akker	
07.15	ontbijt	
9.00	Tweede lezing Mgr Hammar - Hammar vertrekt na deze lezing om 11.30	De spanning tussen idealisme en realisme
10.00	Stilte	
10.05	Vrije ruimte (bv wandeling, koffie en thee, gesprek, etc)	
10.30	Gesprekskring	
11.45	Afronding gesprekskring	
12.00	Plenair gesprek tussen gesprekskringleiders	
12.45	Afsluiting	
13.00	Lunch	

Gesprekskringen

Deelnemers kiezen voor een gesprekskring waar ze gedurende de 24 uur deel van uitmaken. Zij kunnen aanvankelijk kiezen welke voorkeur zij hebben: politiek, lokaal bestuur, vredesbeweging of kerk. Iedere gesprekskring heeft een eigen begeleider. Voor de uiteindelijke indeling wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de opgegeven voorkeuren.

1. Carola Schouten, 2^e kamerlid CU (alleen zaterdagochtend)
2. Herman Kaiser, burgemeester van Arnhem
3. Jan Gruiters, directeur PAX
4. Karin van den Broeke (Preses PKN)
5. Joris Vercammen (Aartsbisschop OKKN)
6. Kun je morele moed leren? (theologisch en mystiek; Frans Maas/Kees Waaijman) geestelijke begeleiding, spirituele proces

De gesprekskringen komen twee keer twee uur bij elkaar. De begeleider verzorgt een korte inleiding met een getuigenis waarin de voorafgaande lezing van Hammar over Dag Hammarskjöld wordt meegenomen en vertaald in een voorbeeld van de vraag naar moedig leiderschap uit eigen praktijk.

Inhoud van de lezingen

Hammarskjöld had de ervaring in twee werelden te leven. De 'openbare wereld van de politiek' en de 'intieme wereld van het eigen zelf'. Het gevaar bestaat erin dat men in die openbare wereld het contact met zichzelf verliest, met de eigen bewogenheid en overtuiging. Daarbij wordt verondersteld dat er van die bewogenheid ook sprake is. De vraag is namelijk waarom je aan politiek doet, waarom je deze opdracht op je hebt genomen én zelfs of je het ook ervaart als een opdracht die je werd toevertrouwd.

Eerste lezing: appel en zorg voor de eigen innerlijke wereld

De ervaring dat er een appel op je gedaan werd

Voor Hammarskjöld gaat het om een intuïtieve ervaring, een 'intuïtieve ontdekking' die niet aan één moment vasthangt maar zich continu laat verder zetten.

Zorg dragen voor het eigen innerlijk

Deze ervaring moet gecultiveerd worden en leidt op die wijze naar het bewustzijn dat men zorg moet dragen voor de eigen innerlijkheid. In die innerlijkheid wordt het gesprek gevoerd met de realiteit en in die dialoog komen worden de antwoorden geboren, de overtuigingen, die nodig zijn om die realiteit, de wereld, beter te maken. Om een voorbeeld te geven: hoe kan men bouwen aan een wereld zonder angst als men niet klaar gekomen is met de eigen angst?

Van veroverend naar dienend leiderschap

Tekenend is het belang dat H. aan 'nederigheid' hecht. Nederigheid is de vrucht van het vertrouwen dat anderen in je stellen. De ervaring dat anderen je deze opdracht toevertrouwd hebben, maakt je nederig. Het is de ervaring van de opdracht 'te mogen uitvoeren'.

Goede politiek vraagt om zorg voor de eigen innerlijke wereld. Wie niet naar een bepaalde diepte streeft in het eigen leven, zal de politiek niet meester blijven, is de overtuiging van Dag Hammarskjöld. In die diepte wortelt de actie. Hammarskjöld citeert Eckhart in deze context: "*with exalted mind and burning heart in which reigns stillness*". Deze innerlijke rust is nodig om een innerlijke soevereiniteit te behouden, een innerlijke onafhankelijkheid. Citaat uit een uiteenzetting over 'internationale dienstbaarheid': "Als onze houding consequent is, zullen we consequent zijn in onze trouw aan datgene waaraan we loyaal zijn. Als onze houding verward is, dan zal onze trouw ook verdeeld raken." En verder nog: "(...) de resultaten van de innerlijke dialoog zijn zichtbaar voor allen, zichtbaar als onafhankelijkheid, moed en eerlijkheid in de omgang met anderen, zichtbaar als internationale dienstbaarheid." Persoonlijke integriteit is de voorwaarde voor de 'internationale dienstbaarheid'. Politiek vraagt dus om geestelijke rijpheid.

Vragen die aan bod kunnen komen n.a.v. de eerste lezing:

1. De politiek als appel en toevertrouwde opdracht.
 - a. Herkennen we dat moment of het ergens 'ja moeten hebben gezegd'?
 - b. Is er sprake van cultivering? Hoe doen we dat?
 - c. Het heeft als consequentie dat je er met je hele persoon aan vast zit. Er wordt namelijk iets van je verwacht. Is dat niet een al te grote inbreuk op je persoonlijke vrijheid?
2. De eigen persoon inzetten als een instrument voor 'het goede'.
 - a. Welke soort van 'zelfzorg' vraagt dat?
 - b. Hoe houd je een balans tussen kwetsbaarheid en onafhankelijkheid?
 - c. Wat betekent het in de praktijk om de diepte van het innerlijk te verbinden met de actie?

Tweede lezing: Hoe houden we de spanning tussen idealisme en realisme vol?

Het komt erop aan de eigen persoon tot 'een instrument voor het goede' te maken. Dat kan niet zonder een zekere stilte in het eigen hart te cultiveren. Zonder stilte gaat de ethische grondhouding waarmee men de wereld wil benaderen, onder aan allerlei toevallige uitnodigingen en verleidingen tot goedkoop scoren. Het wordt onmogelijk om te zien wat er mis is en wat er goed is. Daarvoor moet men tegelijk een ziener en een verkenner zijn ('seer' and 'explorer'). De ziener is de idealist die vanuit de wereld van de idealen naar de realiteit kijkt, de verkenner staat met twee voeten in de realiteit en analyseert, ontdekt mogelijkheden, ziet beperkingen, zoekt pragmatische en haalbare oplossingen. Men zet de eigen persoon in als dienst aan de 'publieke zaak'. Dat doet men volgens Hammarskjöld zonder al te veel aandacht erop te trekken, zonder veel lawaai dus. Men doet het door 'spirit' in de publieke zaak te brengen.

De ziener weet dat de 'publieke zaak' in de richting van meer respect voor de menselijke waardigheid in de context van een broeder- en zusterlijke samenleving moet gestuurd worden. De verkenner probeert naar beste vermogen daartoe de verantwoorde praktische wegen te vinden. Het komt er op aan de wereld van binnenuit te veranderen. In die context is de volgende uitspraak tekenend: *"We can not mould the world as masters of a material thing. Columbus did not reach the east indies. But we can influence the development of the world from within as a spiritual thing."*

Vragen die aan bod kunnen komen n.a.v. de tweede lezing

1. Het aspect van de 'ziener'.
 - a. Hoe cultiveren we samen het ideaal van een vrede, gerechtigheid, broeder- en zusterschap?
 - b. Waar en hoe houden we dat levend? Wat is daar belangrijk voor?
 - c. Hoe houd je een ideaal overeind zonder een drammer te worden?
2. het aspect 'verkenner'.
 - a. Politiek staat gelijk aan compromissen sluiten, je handen vuil maken. Waar liggen daar de grenzen?
 - b. Hoe blijf je je eigen innerlijke overtuiging trouw?
 - c. Angst voor machtsverlies en gezichtsverlies ligt continu op de loer. Hoe controleer je dat?

Wat is de gespreksmethode?

Omdat de groepsleden 24 uur bij elkaar zijn wordt er tijd besteed aan de persoonlijke inbreng en stelt een ieder zich voor. Deelnemers schrijven van te voren hun motivatie deel te nemen en hun vragen ten aanzien van leiderschap. Deze motivatiebrief wordt al gedeeld met al deelnemers van de groep. We willen een Chatham House Rule: de vertrouwelijkheid wordt gerespecteerd. Persoonlijke uitspraken worden niet naar buiten gebracht. Iedereen krijgt de tijd om aan de hand van een vraag (welke) weer te geven wat hem/haar daar brengt.

5

Waar?

Conferentieoord Mennorode, gebouw 'De Luwte' in Elspeet.

'De Luwte' is een duurzaam gebouw opgebouwd uit glas en hout. Het biedt een harmonieuze ruimte en is omgeven door bossen. Het biedt plaats aan ongeveer 70-80 mensen. Daar zullen de plenaire lezingen plaatsvinden.

Kosten

€ 150,- inclusief overnachting, ontbijt, lunch en diner.

Organisatie

Vredesorganisatie PAX en Oud-Katholieke Kerk van Nederland.